

BORGARTING LAGMANNSRETT

Dok 2

Justis- og Beredkapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.

0030 Oslo

Deres referanse

Vår referanse

Dato

15-080218ADM-BORG/BORG

16.12.2015

NOU 2015: 3 ADVOKATEN I SAMFUNNET - HØRINGSUTTALELSE FRA LAGMANNSRETTENE

Lagmannsrettene gir en felles høringsuttalelse til Advokatlovutvalgets forslag.

Lagmannsrettene hovedsyn

Det spørsmålet som i sterkest grad berører lagmannsrettene, er hvilke krav som skal stilles til personer som gis adgang til å representere parter under rettergang (prosessmonopolet), jf. særlig utredningens punkt 8.3 og 8.4. Lagmannsrettene vil i hovedsak konsentrere seg om dette spørsmålet. Vårt hovedsyn er at det bør fastholdes et utgangspunkt om at bare advokater og, med visse begrensninger, advokatfullmektiger skal kunne representere en part i retten. Dette gjelder i særlig grad i de tilfellene sakene behandles rettslig for annen gang gjennom ankebehandling i lagmannsretten

Lagmannsrettene syn er at gjeldende rett langt på vei bør opprettholdes. Det er likevel behov for enkelte justeringer av reglene for advokatfullmektiger. Særlig den nåværende reguleringen av advokatfullmektigers adgang til å møte som forsvarer eller bistandsadvokat i straffesaker bør gjennomgås.

Adgangen til å møte som prosessfullmektig i sivile saker

Lagmannsrettene har i utgangspunktet ikke merknader til at det såkalte rettsrådsmonopolet oppheves. Vi vil likevel peke på at det knytter seg betenkeligheter til generelt å tillate at personer som ikke er underlagt noen form for kontroll- og sanksjonssystem, og som ikke er pliktig å tegne ansvarsforsikring, skal yte rettshjelp.

Disse betenkelighetene gjør seg ytterligere gjeldende når det er spørsmål om å opptre for domstolene. For både part og motpart kan det være av avgjørende betydning at prosessfullmektigene er underlagt de reglene som gjelder for advokater når det gjelder ansvars-

Postadresse
Postboks 8017 Dep, 0030 Oslo

Sentralbord
21 55 80 00

Saksbehandler
Marianne Bakkeløkken

Bankgiro

Organisasjonsnummer

Kontoradresse
Keysers gate 13, 0165 Oslo

Telefaks

Telefon
21 55 80 01

Ekspedisjonstid
0800-1545 (1500)

Internett/E-post
<http://domstol.no/borgarting>
borgadm@domstol.no

forsikring, revisjon, taushetsplikt, tilsyn, etterutdanning osv. Å opptre på vegne av en annen i rettergang er et krevende og ansvarsfullt oppdrag. Dette gjør det nødvendig med regler som sikrer kvalitet i prosessfullmektigenes arbeid, og som generelt bidrar til å sikre partens og andre aktørers interesser.

Advokatlovutvalget foreslår at alle jurister skal kunne være prosessfullmektig forutsatt at de har bestått godkjent prosedyrekurs. Vi vil bemerke at juridisk mastergrad kun gir en grunnutdanning i prosessfagene. Utviklingen går i retning av at jusstudiet i fremtiden vil gi rom for større spesialisering og mindre vekt på prosessfagene. Kunnskap om prosessfagene innebærer langt mer enn det som kan tilegnes gjennom det foreslåtte prosedyrekurset. Selve hovedforhandlingen utgjør kun en mindre del av prosessfullmektigens bistand i forbindelse med en rettsak. Ved at jurister med prosedyrekurs tillates som prosessfullmektig, vil partene løpe økt risiko for å lide tap gjennom prosessfullmektigens prosesshandlinger.

For både domstolene og motpartene vil det innebære en ekstra byrde å forholde seg til en motpart som har mindre kjennskap til prosessregler og praktisk prosess enn det som vil være tilfelle etter dagens regler. For at saker skal kunne løses effektivt gjennom domstolene, kreves det at prosessfullmektigene er i stand til å kunne løse saker gjennom mekling og forlik på ulike stadier i prosessen. Det kreves videre at prosessfullmektigene er i stand til å spisse saken mot de sentrale rettslige og faktiske spørsmålene, samt å kunne føre beviser på en hensiktsmessig måte. Hvis jurister får en generell adgang til å opptre for domstolene, vil kvaliteten i saksbehandlingen etter lagmannsrettens syn reduseres i disse sakene.

Etter lagmannsrettens syn sikres kvalitet og kompetanse best ved at det fortsatt stilles krav om advokatbevilling eller autorisasjon som advokatfullmektig for å kunne opptre for domstolene. Det gir etter lagmannsrettens syn dårlig sammenheng når Advokatlovutvalget foreslår skjerpede krav for å få advokatbevilling og for å opptre som advokat samtidig som man foreslår å lempe på kravene for å opptre som prosessfullmektig i retten.

Dersom utvalgets forslag om å oppheve prosessmonopolet likevel følges opp, er det lagmannsrettens syn at eventuelle endringer bør begrenses til å gjelde for tingrettene. Når en sak er kommet til lagmannsretten, er det tale om rettslig behandling for annen gang. Det vil da i de fleste tilfeller være en sak som har en viss størrelse eller viktighet, eller som reiser kompliserte eller prinsipielle spørsmål. Det innebærer at de hensynene som er påpekt ovenfor, i særlig sterk grad gjør seg gjeldende for den som skal representere en part i lagmannsretten.

Vi viser i denne sammenheng også til at utvalget har foreslått å opprettholde gjeldende begrensninger i domstolloven § 223 for advokatfullmektigers adgang til å møte i lagmannsretten. Den foreslåtte adgangen for alle jurister med prosedyrekurs til å møte som prosessfullmektig, også i lagmannsretten, står i dårlig sammenheng med dette.

Lagmannsrettene understreker at Advokatlovutvalget ikke har foreslått å endre regelen i tvisteloven § 3-3 om at enhver skikket myndig person kan opptre som prosessfullmektig. Vi er enig i at denne regelen bør opprettholdes. Regelen sikrer nødvendig fleksibilitet ved at andre enn advokater og advokatfullmektiger kan opptre der det etter en konkret vurdering i den enkelte sak fremstår som ønskelig og forsvarlig.

Lagmannsrettene antar at det etter en oppheving av rettsrådsmonopolet kan være grunnlag for å anvende regelen om "annen skikket myndig person" i noe større utstrekning enn i dag. Dette kan være i tilfeller der en jurist eller annen person tidligere har bistått med rettsråd i saken og det ut fra sakens omfang og andre forhold ikke fremstår som betenkelig at denne personen også opptre som prosessfullmektig for retten. En slik utvidet anvendelse av regelen fremstår i første rekke som aktuell i tingretten. Ut fra de forhold som er påpekt ovenfor, bør det fortsatt i de aller fleste tilfeller stilles krav om at en prosessfullmektig for lagmannsretten er advokat.

Advokatfullmektigers adgang til å møte for en part i retten

Etter domstoloven § 223 første ledd kan en advokatfullmektig som utgangspunkt opptre på vegne av en advokat i rettergang. Dette gjelder med følgende unntak

- En advokatfullmektig kan ikke opptre for Høyesterett.
- En advokatfullmektig kan ikke opptre for tingrett eller lagmannsrett i saker om straff for forbrytelser som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år (seksårssaker).
- En advokatfullmektig kan bare opptre under hovedforhandling for lagmannsrett i sivile saker og andre straffesaker enn seksårssaker dersom advokaten i den enkelte sak har søkt og fått tillatelse til å opptre med advokatfullmektig.

Advokatlovutvalget foreslår i hovedsak å opprettholde disse reglene. Lagmannsrettene er enig i dette. Utgangspunktet bør fortsatt være at advokatfullmektiger kan opptre i rettergang. For lagmannsrettene og i alvorlige straffesakene i tingrettene bør det likevel gjelde begrensninger.

Advokatutvalget berører i punkt 8.4.2 straffeprosessloven § 95 andre ledd andre punktum. Denne bestemmelsen gir en adgang til å oppnevne andre enn advokater som forsvarer for tingrett og lagmannsrett ved at særskilt tillatelse kan gis til "en annen skikket person". Bestemmelsen gjelder også ved oppnevning av bistandsadvokat, se straffeprosessloven § 107b siste ledd. Bestemmelsen er ansett å gi hjemmel for oppnevning av en advokatfullmektig som forsvarer eller bistandsadvokat også i seksårssaker, se Bøhn, Domstoloven Kommentirutgave, note 10 til § 223, med videre henvisning til lovforarbeider og rettspraksis.

Etter lagmannsrettens syn gir det dårlig sammenheng i regelverket at en advokatfullmektig kan oppnevnes som forsvarer etter straffeprosessloven § 95 andre ledd andre punktum samtidig som domstoloven § 223 i utgangspunktet gir klare begrensninger for advokatfullmektigers adgang til å opptre i straffesaker. Det synes også å være Advokatlovutvalget syn når utvalget i punkt 8.4.2 på side 87 uttaler:

Utvalget presiserer at advokatfullmektiger alltid skal opptre under prinsipalens navn, og at de dermed ikke skal kunne opptre under rettergang etter straffeprosessloven § 95 andre ledd som advokatfullmektig.

Lagmannsrettene er enig i at en person som møter med tillatelse etter straffeprosessloven § 95 andre ledd andre punktum, ikke bør kunne opptre som advokatfullmektig. Det må blant annet innebære at man ikke kan bruke tittelen "advokatfullmektig", og at oppdraget ikke er omfattet av prinsipalens ansvarsforsikring. I praksis bør dette innebære at det sjelden vil være aktuelt å oppnevne en person som er advokatfullmektig, som forsvarer eller bistandsadvokat etter straffeprosessloven § 95 andre ledd andre punktum. Tilsvarende må for øvrig gjelde ved

spørsmål om oppnevning av en person som er advokatfullmektig, som prosessfullmektig som "annen skikket myndig person" etter tvisteloven § 3-3.

Etter lagmannsrettens syn bør domstoloven § 223 inneholde en uttømmende regulering av adgangen for en advokatfullmektig til å møte i retten. Slik bestemmelsen er utformet i dag, og i Advokatlovutvalgets forslag, gir den imidlertid ingen åpning for at advokatfullmektiger kan møte i retten i seksårssaker. Dette kan i dag bare oppnås gjennom oppnevning etter straffeprosessloven § 95 andre ledd andre punktum.

Etter lagmannsrettens syn bør domstoloven § 223 endres i denne sammenheng. Vi ser det ikke som betenkelig at advokatfullmektiger gis anledning til å møte som forsvarer eller bistandsadvokat også i seksårssaker, forutsatt at det skjer etter en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Vi foreslår at samtykkeordningen, som i dag og etter utvalgets forslag gjelder for sivile saker og andre saker enn seksårssaker i lagmannsrettene, utvides til også å gjelde for seksårssaker både i tingrettene og lagmannsrettene. I forbindelse med en slik lovendring bør det som påpekt presiseres at oppnevning av advokatfullmektig som forsvarer eller bistandsadvokat ikke kan skje etter straffeprosessloven § 95 andre ledd andre punktum.

Som Advokatlovutvalget legger lagmannsrettene til grunn at en advokatfullmektig alltid skal opptre i prinsipalens navn, også som forsvarer eller bistandsadvokat. Praksis på dette området synes i dag noe varierende, muligens som følge av at oppnevning i dag også kan skje etter straffeprosessloven § 95 andre ledd andre punktum. Ved en oppnevning etter domstoloven § 223 bør det likevel ikke være noe i veien for at det allerede ved oppnevningen av forsvarer eller bistandsadvokat angis at en bestemt advokatfullmektig har adgang til å opptre i saken. Dette kan gjøres ved at oppnevningen angis å gjelde "advokat A ved advokatfullmektig B".

Begrensningene i adgangen til å opptre med fullmektig i domstoloven § 223 andre punktum inneholder i dag et forbehold for den som "har tillatelse etter § 221 eller § 220". Henvisningen til § 220 er foreslått fjernet fordi det i lovforslaget legges opp til at den som har advokatbevilling, ikke samtidig kan være advokatfullmektig. Lagmannsretten bemerker at når henvisningen til § 221, som gjelder Høyesterett, blir stående igjen alene, bør bestemmelsen teknisk utformes på en annen måte. Dette, sammen med de forslagene som er fremmet ovenfor, tilsier at oppbygningen av domstoloven § 223 bør være noe annerledes enn i Advokatlovutvalgets forslag.

Vi nevner at grensdragningen mellom seksårssaker og andre straffesaker bygger på en tilsvarende avgrensning i straffeprosessloven. Det må forventes at utvalget som er nedsatt for å fremme forslag til ny straffeprosesslov, vil foreslå å foreta avgrensning av alvorlige straffesaker på en annen måte. Dette bør i tilfelle også få følger for utformingen av domstoloven § 223.

For alle lagmannsrettene

Ola Dahl
Førstelagmann